

Hvordan bekjempe ungdomskriminalitet i Oslo

Forslag fra arbeidsgruppe i Oslo SV, ledet av Petter Eide

Ta kampen for et
varmere samfunn

2020 sv.no

Innledning.....	1
Mandat	1
Inndeling i tre områder	1
Omfang: Utvikling av ungdomskriminalitet i Oslo.....	3
Sammendrag:	3
Nasjonal trend	3
Sammendrag Oslo	3
Hovedfunn Oslo.....	3
Svært lovlydig ungdom.....	3
Nedgang i ungdomskriminalitet fram til 2015	4
Antallet gjengangere har økt.....	5
Noe endring i kriminalitetsbildet.....	6
Slåssing	7
Hvor i byen er det mest ungdomskriminalitet	8
Årsaker til ungdomskriminalitet i Oslo	9
Innledning.....	9
Sosiale og levekårsmessige årsaker til ungdomskriminalitet	9
Utenforskap, strukturell diskriminering og rasisme	10
Kulturelle og sosiale normer som årsak	11
Æresrelatert vold	11
Gjengkultur	11
Snitchekultur	12
Justispolitiske årsaker.....	12
Strafferettslig respons	12
Politiet	13
Tiltak mot ungdomskriminalitet	14
Innledning.....	14
Sosiale og levekårsmessige tiltak mot ungdomskriminalitet	14
Fattigdomsbekjemping.....	14
Aktivering	14
Sosiale tiltak.....	14
Tiltak til kulturelle årsaker	15
Justistiltak.....	15
Politi.....	15
Straffereaksjoner	15

1 Innledning

2 Det har de siste årene vært en viss økning av ungdomskriminalitet i Oslo, med økning fra 2016 til
3 2020, men med en markant nedgang i perioden da byen har vært stengt ned på grunn av
4 smitteverntiltak. Det er tidvis stor oppmerksomhet om dette i mediene, og mye debatt både om
5 omfang, årsak og tiltak. Dette er bakgrunnen for at Oslo SV nedsatte en arbeidsgruppe vinteren 2020
6 for å videreutvikle SVs politikk på dette.

7

8 Mandat

9 Arbeidsgruppa har fått i konkret mandat å innhente kunnskap, arrangere et debattmøte og skrive et
10 forslag til uttalelse om ungdoms oppvekstvilkår og rekruttering til ungdomskriminalitet i Oslo.

11 Gruppa skal foreslå til behandling i Oslo SV politiske tiltak for både for byråd og Storting.

12 Arbeidsgruppa har valgt å prioritere følgende:

- 13 • tiltak for å redusere (faktisk volum) ungdomskriminaliteten i Oslo
- 14 • tiltak for å hindre den alvorligste form for kriminalitet blant unge som grov vold,
15 æresvold/drap.
- 16 • tiltak for å redusere rekruttering (antall) til ungdomskriminalitet

17

18 Arbeidsgruppa har videre valgt å fokusere på følgende kategorier av ungdomskriminalitet.

- 19 • Voldskriminalitet, inkludert æresvold
- 20 • Vinningskriminalitet
- 21 • Narkotikakriminalitet i hovedsak knyttet til kjøp og salg, ikke til egne brukerdoser
- 22 • Gjengproblematikk

23

24 Dette betyr at gruppa ikke vil drøfte og foreslå tiltak knyttet til følgende områder:

- 25 • Datakriminalitet
- 26 • Ulovlig bildedeling
- 27 • Vold i nære relasjoner med barn/ungdom som utøver eller offer. Dette feltet vil drøftes kun
28 i sammenheng med årsak.

29

30 Inndeling i tre områder

31

32 I dette dokumentet har arbeidsgruppa inndelt oppgaven i tre:

33 **1. Omfang.** Innhente kunnskap/fakta om omfang. Her har vi samlet data fra ulike kilder, politi,
34 statistikk og andre fagfolk.

35 **2. Årsaker.** Gruppa har vært opptatt av å forsøke å vise fram de viktigste årsakene til
36 ungdomskriminalitet. Analyser av årsaker er også hentet fra ulike fagfolk. Årsakene vil i
37 dokumentet bli kategorisert som følger:

- 38 • Sosiale og økonomiske årsaker
- 39 • Kulturelle årsaker
- 40 • Justispolitiske årsaker (straffereaksjoner, politi, politiets forebygging osv)

41

42 **3. Politiske løsninger og tiltak.** På bakgrunn av kunnskap og fakta om omfang og årsaker, har
43 gruppa foreslått ulike tiltak. Tiltakene er kategorisert som følger:

- 44 • Sosiale og økonomiske forebyggende tiltak
- 45 • Tiltak knyttet til påvirkning av kulturelle årsaker
- 46 • Justispolitiske tiltak (straffereaksjoner, politiets forebygging osv)

47 **Omfang: Utvikling av ungdomskriminalitet i Oslo**

48

49 **Sammendrag:**

50

51 **Nasjonal trend**

52 Ifølge offisiell statistikk fra SSB har antallet siktede personer under 18 år på landsbasis blitt tydelig
53 redusert siden starten av 2000-tallet. For alle lovbruddstyper var det i 2002 i underkant av 10 000
54 siktede personer i denne aldersgruppen, mens antallet var redusert til i overkant av 7000 siktede
55 personer i 2018. Imidlertid har det vært en økning i siktede personer siden 2015, også om det tas
56 hensyn til befolkningsvekst i denne aldersgruppen. I 2014 ble om lag 900 personer i aldersgruppen
57 under 18 år siktet for vold og mishandling, noe som tilsvarte 1,1 siktede personer per 1000
58 innbyggere i samme aldersgruppe. I 2018 ble i overkant av 1400 personer i aldersgruppen under 18
59 år siktet for vold og mishandling eller 1,7 siktede personer per 1000 innbyggere i samme
60 aldersgruppe. Undersøkelser har forklart noe av nedgangen i ungdomskriminalitet siden starten av
61 2000-tallet med fremveksten av en ny ungdomsrolle og en skikkelighetstrend. Imidlertid har forskere
62 og enkelte politidistrikt registrert en økning i kriminaliteten blant barn og unge de siste par årene.
63 Ungdatas undersøkelser fra 2015 og fremover dokumenterer noen utviklingstrekk som kan indikere
64 brudd på skikkelighetstrenden.

65

66 **Sammendrag Oslo**

67 Mer enn 97 % av barn og unge i Oslo i alderen 10–17 år ble ikke registrert med kriminalitet i Oslo i
68 2018. Ikke desto mindre har det fra 2015 til 2019 vært en 75 % økning i antall anmeldelser knyttet til
69 kriminalitet blant unge i hovedstaden. Mesteparten av økningen skyldes relativt få personer som
70 begår gjentatte lovbrudd, men det er også en økning i antallet personer som begår lovbrudd.
71 Økningen kommer etter flere års nedgang siden 2007, da ungdomskriminaliteten nådde en topp.

72

73 **Hovedfunn Oslo**

74

75 **Svært lovlydig ungdom**

76 De aller fleste ungdom i Oslo er svært lovlydige. Flere enn 97 % av barn og unge i Oslo i alderen 10–
77 17 år ble ikke registrert med kriminalitet i Oslo i 2018. Andelen steg litt fra 2017 og har holdt seg over
78 97 % de siste ni årene (Salto rapporten med tall fra STRASAK).

79

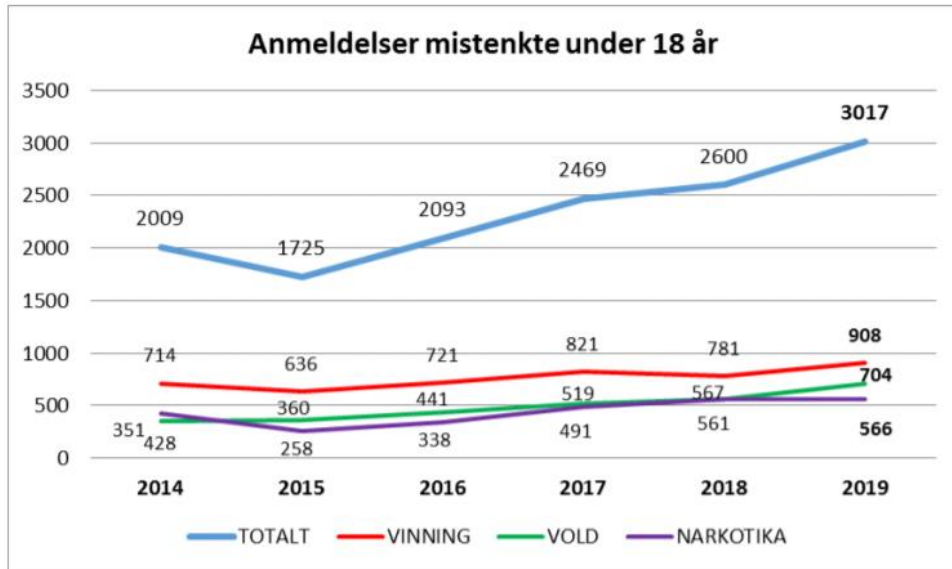
80 **Nedgang i 2020**

81 Koronatiltakene traff Norge 12. mars. Sammenlignet med 2019 har det i 2020 vært en nedgang i
82 ungdomskriminaliteten på 34%. Nedgangen i vold har vært på 33%.

83

84 **Økning i vold fram til 2019**

85 Tabellen under viser antall mistenkte under 18 år i perioden 2014-2019. Fra 2015-2019 har det vært
86 en økning på 75% i antall anmeldelser relatert til vold, vinning og narkotika. Anmeldelser relatert til
87 vold har økt med 95%.

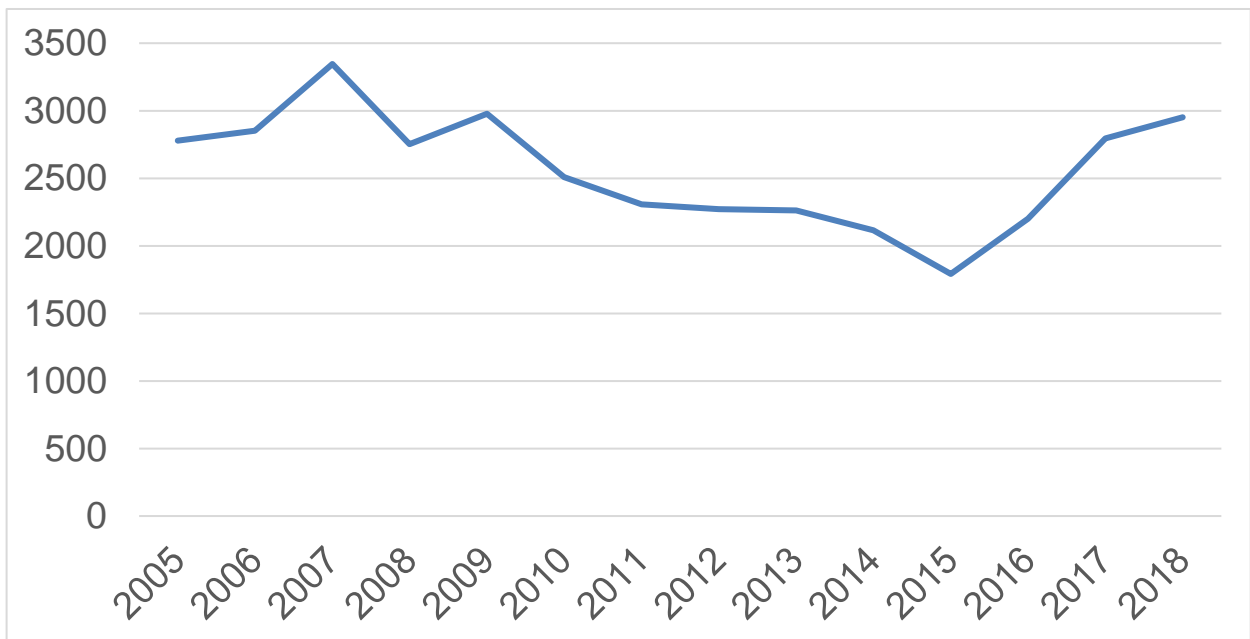

88
89

90 **Nedgang i ungdomskriminalitet fram til 2015**

91

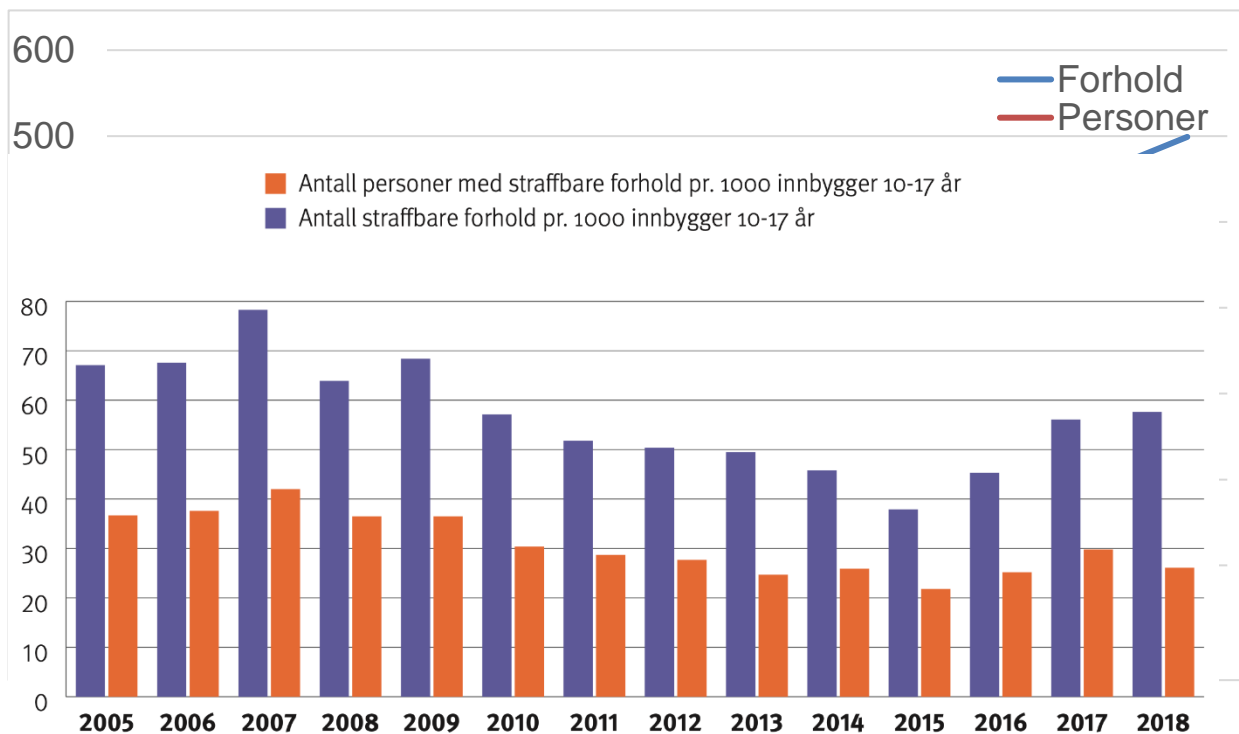
92 Tabellen under viser at antall straffbare forhold for de mellom 10-17 år i Oslo nådde en topp i 2007.

93 Fra 2015 Da var det rundt 3300 straffbare forhold som fant sted. (STRASAK) (se figur)

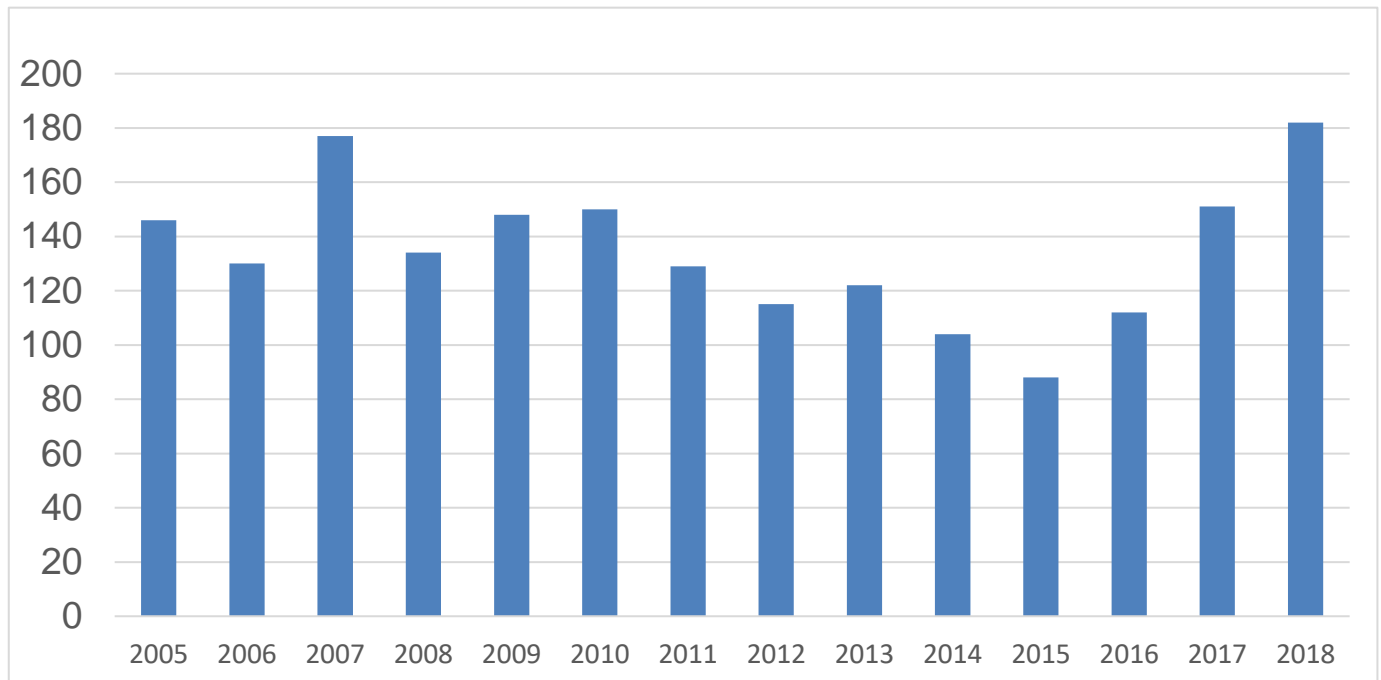
94

- 95 • Per 1000 innbygger var det i 2007 nesten 80 straffbare forhold av barn/ungdom. Disse var
 96 fordelt på rundt 40 personer per 1000 innbygger. (STRASAK) (se figur under)
- 97 • Mellom 2007 og 2015 var den gjennomgående nedgang i antall straffbare forhold for denne
 98 gruppa. Bunnivået var i 2015, hvor det var rundt 38 straffbare forhold, fordelt på rundt 21
 99 personer, per 1000 innbygger. (STRASAK)
- 100 • Siden 2015 har det vært en økning i antall straffbare forhold med 52% frem til 2018 hvor det
 101 var rundt 58 straffbare forhold fordelt på rundt 26 personer per 1000 innbygger. (STRASAK)
- 102 • Økningen i straffbare forhold per 1000 innbygger (52%) er større enn økningen i antall
 103 personer (24%) med straffbare forhold per 1000 innbygger. Det vil si at økningen i straffbare
 104 forhold i stor grad skyldes at noen enkeltpersoner blir registrert med flere tilfeller. (STRASAK)
 105 (se figur under).
- 106 • Fra 2017 til 2018 gikk antall registrerte personer gikk ned fra 1483 i 2017, mens antall
 107 straffbare forhold økte fra 2795 i 2017. (STRASAK).
- 108

- 109
- 110 **Antallet gjengangere har økt**
- 111 Antall unge i alderen 10-17 som begår gjentatt kriminalitet har økt, og var i 2018 høyere enn i 2007.
 112 Det er forventet at den vil øke også i 2019. (STRASAK). (Se figur under).
- 113 • I 2018 ble det registrert 182 unge gjengangere under 18 år. Disse 182 unge sto til sammen
 114 bak 1385 straffbare forhold. Etter et rekordlavt nivå i 2015 er kriminaliteten unge
 115 gjengangere står for mer enn fordoblet. (Salto rapporten 2019).

- 116 • Av de 182 unge gjengangerne hadde 38 personer (11 flere enn i 2017) 10 straffbare forhold
 117 eller mer. Disse sto alene for 20 % av de straffbare forholdene i aldersgruppen i 2018. (Salto
 118 rapporten 2019).

- 119 • Unge gjengangere var i 2018 involvert i 2/3 av anmeldelsene der det var flere
 120 gjerningspersoner registrert. (Salto rapporten 2019).

121

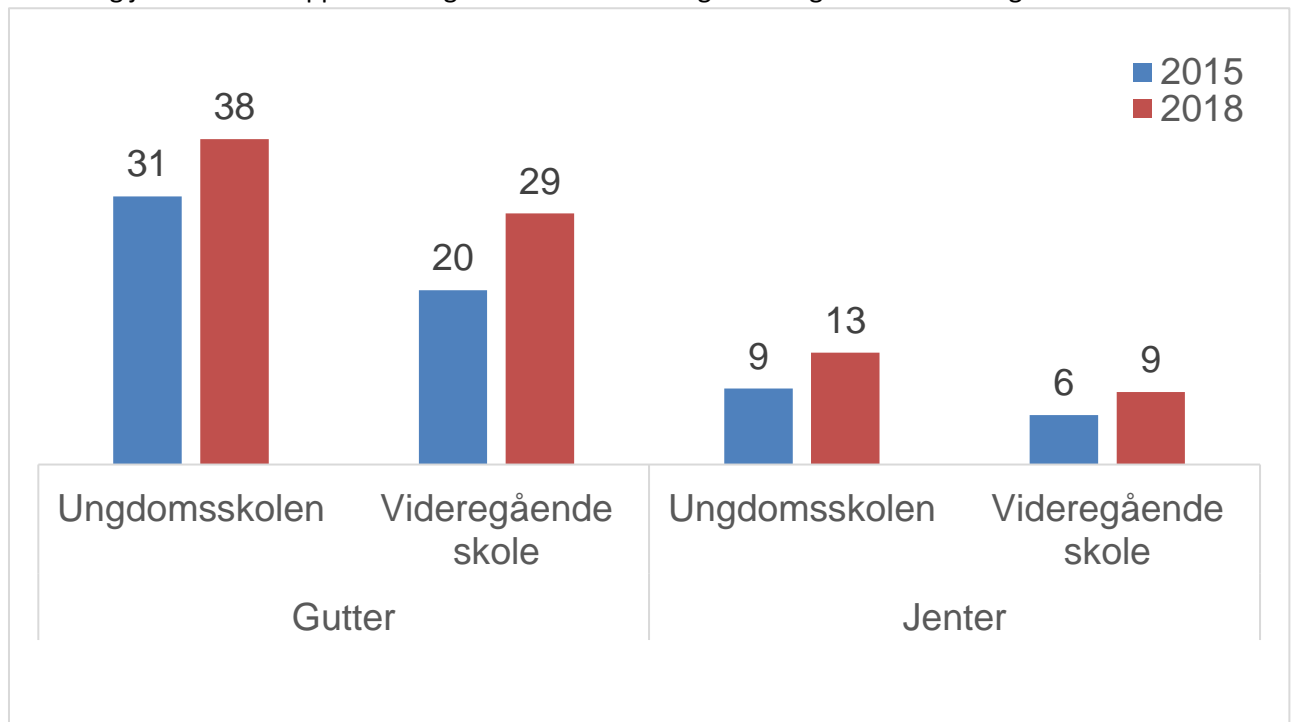
122 Noe endring i kriminalitetsbildet

- 123 • I 2018 var det en liten økning i narkotikalovbrudd, men en større nedgang i butikktysterier.
 124 Det vil si at økningen i straffbare forhold i 2018 stammer fra andre lovbruddstyper. (Salto
 125 rapporten med tall fra STRASAK).
- 126 • Det er registrert en klar økning i voldslovbrudd og ran, og det er også hyppige registreringer
 127 av lovbrudd med mange involverte gjerningspersoner. (Salto rapporten med tall fra
 128 STRASAK).
- 129 • Det var en økning i registrert fysisk vold blant barn og unge under 18 år i 2018. Det har vært
 130 en økning hvert år siden 2013 og økningen har vært spesielt stor de tre siste årene. Økningen
 131 i 2018 kan begrenses til aldersgruppen 15–17 år, mens det er en liten nedgang blant de
 132 under 15 år. En av faktorene som bidrar til økningen, er antall anmeldelser der flere
 133 gjerningspersoner er involvert. (Salto rapporten 2019).
- 134 • Unge gjengangere er ofte involvert i voldsforhold. De er i 2018 registrert med over
 135 halvparten av voldsforholdene i aldersgruppen og er også registrert i mange av
 136 voldsanmeldelsene med flere gjerningspersoner. (Salto rapporten 2019).
- 137 • Det er i tillegg en økning i antall lovbrudd der offentlig tjenestemann er utsatt for vold,
 138 trusler, hindring eller forulemping. Det store flertallet av disse lovbruddene skjer mot
 139 politiet. Av de fire kategoriene er økningen klart størst på hindring, trusler og forulemping av
 140 polititjenestemann. Vold økte beskjedent fra 2017 til 2018. I 70 % av anmeldelsene er det
 141 unge gjengangere involvert. (Salto rapporten 2019).

- 142
- Antallet ransforhold har gått ned hvert år fra 2012 til og med 2017, men økte i kraftig 2018. Økningen er tydelig både i aldersgruppen over og under 15 år. Mange av ranene fant sted langs kollektivtransport på kveldstid, og ble utført av flere gjerningspersoner sammen. (Salto rapporten 2019).
- 143
- 144
- 145
- Det er også en viss økning i selvrapportert problematferd, hvor for eksempel spesielt gutter i videregående skole rapporterer økt utsatthet for trusler om vold. (Ung i Oslo/ungdata)
- 146
- 147

148 Slåssing

149 Gutter og jenter i Oslo rapporterer også om en liten økning i slåssing mellom 2015 og 2018.

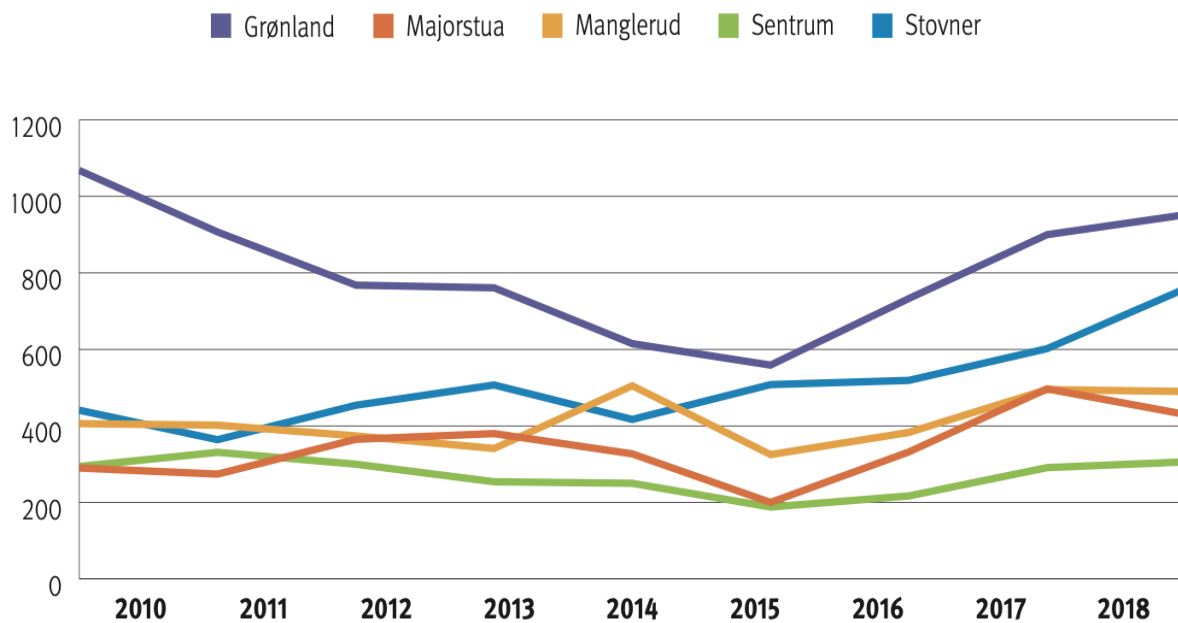

150 (Frøyland, Bakken & von Soest). (Se figur).

151

152 **Hvor i byen er det mest ungdomskriminalitet**

153 Straffbare forhold med gjerningsperson i alderen 10–17 år fordeler seg litt ulikt etter byens geografi
154 fordelt etter byens interne politidistrikt. Det har vært en generell økning i Grønland, Majorstua,
155 Manglerud, Sentrum og Stovner. Men fra 2017 til 2018 flater det ut hos samtlige foruten Grønland og
156 Stovner, hvor det er registrert kraftig økning. (STRASAK). (Se figur).

157

158 **Årsaker til ungdomskriminalitet i Oslo**

159

160 **Innledning**

161 Årsakene til de ulike former for ungdomskriminalitet i Oslo er mange og sammensatte, og vil også
162 variere fra individ til individ. Det finnes noen mønstre, men som ikke dekker alle. Notatet viser noe
163 generelt om årsaker bak ungdomskriminalitet i Oslo, men vi forsøker ikke her å forklare de ulike
164 endringene i antall, geografi og typer kriminalitet. Med årsaker mener vi hvilke faktorer som ofte
165 ligger bak og som kan skape grobunn for kriminalitet blant ungdom. Ungdomskriminalitet kan derfor
166 både springe ut av én, noen, alle, eller ingen av disse årsakene.

167 Notatet er heller ikke ment til å være av akademisk kvalitet. Innholdet er satt sammen både av
168 forskningsbasert materiale, tall og statistikk i tillegg til mer anekdotisk informasjon.

169 For å rydde opp i årsaksbildet har vi valgt å kategorisere årsaker inn i tre grupper:

- 170 • Årsaker knyttet til sosiale forhold, økonomiske forhold og levekårsutfordringer
- 171 • Årsaker knyttet til trekk ved kultur både i majoritetskultur og minoritetskultur
- 172 • Årsaker knyttet til justispolitiske forhold som straffereaksjoner, politiarbeid osv

173

174 **Sosiale og levekårsmessige årsaker til ungdomskriminalitet**

175

176 De aller fleste ungdommer, uavhengig av bakgrunn, blir ikke kriminelle gjengangere. Trygge familier,
177 meningsfulle sosiale fellesskap og framtidshåp gjør at de har helt andre fokus i livene sine. De er del
178 av et sosialt fellesskap som gjør at tanken om å skade og krenke andre er fjern for dem, både fordi de
179 selv har et ønske om å ha positive relasjoner til andre mennesker, og fordi de frykter sanksjonene de
180 vil møte dersom de bryter normer.

181

182 Dessverre er opplever ikke alle unge trygge familier, meningsfulle sosiale fellesskap og framtidshåp,
183 og det er tydelig at disse utfordringene er en fellesnevner for unge kriminelle gjengangere.

184

185 Noen ungdommer opplever det som vanskelig å ha positive relasjoner til mange av de menneskene
186 som burde spille en positiv rolle i livene deres. Dårlige familierelasjoner, lav mestring på skolen,
187 konfliktfylte relasjoner til lærere og liten tilgang til ressurspersoner gjør at de kan oppleve å stå uten
188 gode fellesskap. Negative sosiale spiraler kan skapes tidlig, og kan forsterkes gjennom ungdomstiden,
189 når behovet for å hevde seg blir sterkere, og kravene fra omgivelsene større. Store forskjeller mellom
190 kulturelle forventninger i ungdomsmiljøet og familiens kulturelle forventninger kan også bidra til å
191 forsterke konflikter og spille opp til en vanskelig sjonglering med normer.

192

193 Sosiale faktorer samspiller med levekårsfaktorer. Enkelte forhold som kan bidra til å skape negative
194 familierelasjoner henger også sammen med dårlig økonomi, slik som psykisk sykdom hos foreldre,
195 omsorgssvikt eller traumer. Trangboddhet og kamp om oppmerksomhet i familier med stor
196 omsorgsbyrde, eller med foreldre som ikke har overskudd til å følge opp fordi de strever med sitt,
197 kan i seg selv føre til vansker med å få ro til skolearbeid, og til at det er vanskelig å få nok positiv

198 oppmerksomhet av foreldre. Bomiljøer med stor forekomst av sosiale problemer kan også føre til
199 utrygghet, samt dårligere tilgang til ressurspersoner og kunnskap om karriereveier. Dårlig økonomi
200 fører også i seg selv til at tilgang til mestringsarenaer som f.eks. idrett og kultur blir lukket.

201
202 Materiale fra forskningssenteret NOVA viser at unge kriminelle gjengangere har betydelige
203 levekårsutfordringer. Mange bor i barnerike familier, med relativt dårlig økonomi og, lite plass til å
204 være hjemme. Det rapporteres også om utfordringer knyttet til vold hjemme, og i noen tilfeller også
205 om omfattende overgrep. I følge SALTO-rapporten har flertallet av gjengangerne har vært innom
206 barnevernet, og over halvparten har opplevd tvangstiltak i barnevernet. I følge politiet er
207 fellesnevnerne for denne gruppen rus eller psykiske problemer i hjemmet, mishandling i hjemmet,
208 familiemedlemmer med straffesaker og enslige eller skilte foreldre. I følge politiet trekkes altså
209 levekårsutfordringer spesielt frem som årsaksbilde når det kommer til ungdomskriminalitet.

210

211 **Utenforskap, strukturell diskriminering og rasisme**

212 Internasjonale holdningsundersøkelser viser at Norge er blant de minst rasistiske landene i verden –
213 og nordmenn blir stadig mindre fremmedfiendtlige. Politiet nyter generelt høy tillit blant ikke-
214 vestlige innvandrere, og etterkommere av innvandrere med mastergrad fra norske universiteter har
215 etter hvert fått tilnærmet gode muligheter for å få jobb som andre.

216

217 Samtidig er det åpenbart at rasisme og diskriminering er et problem i Norge. For dem det rammer, er
218 det svært alvorlig. Barn og unge med minoritetsbakgrunn opplever diskriminering og også rasisme på
219 en rekke områder. Dette forekommer blant annet i skole, arbeidsliv og på utesteder. En slik
220 systematisk diskriminering kan kalles *strukturell* eller *institusjonell* diskriminering eller rasisme. Når
221 man gjentatte ganger erfarer at man undervurderes, utsettes for forskjellsbehandling og forbigås på
222 grunn av utseende eller bakgrunn kan dette gi grobunn for en destruktiv oppførsel. Unge som
223 utsettes for dette kan sitte igjen med en følelse av å aldri kunne bli en del av fellesskapet. Dette er en
224 etablert årsak til at spesielt gutter med minoritetsbakgrunn faller ut av skolen. Denne
225 sammenhengen kan man også finne hos unge med minoritetsbakgrunn som begår kriminelle
226 handlinger. Rapporten “Vi vil ikke leke med deg fordi du er brun” fra 2017 viser at barn og unge med
227 mørk hud opplever rasisme på mange arenaer. Fordommer knyttet til islam er et eget og svært
228 utbredt grunnlag for diskriminering, i en undersøkelse utført av HL-senteret i 2016-17 oppga 39 % av
229 respondentene at de mente muslimer utgjorde en trussel mot norsk kultur.

230

231 Et lite støttende hjem og en opplevelse av at det ikke finnes arenaer der man mestrer vil trolig føre til
232 at den ekskluderende virkningen av rasisme oppleves enda sterkere.

233

234 Manglende norskkunnskaper kan fra tidlig alder bidra til å forsterke følelsen av utenforskap. Barn
235 som ikke behersker norsk har dårligere forutsetninger for å lykkes på skolen. Uten god oppfølging vil
236 dette påvirke mulighetene deres senere i livet. Manglende språkkunnskaper svekker også
237 tilhørigheten til det norske samfunnet.

238 Utenforskap kan spille en rolle når det gjelder sårbarhet for å bli rekruttert som løpegutter og inn i
239 gjenger. Opplever man ofte å bli utsatt for rasisme, er det lett å gripe til rasisme som forklaring når
240 man møter annen motgang også. Og kyniske bakmenn utnytter narrativet om et samfunn som er

241 gjennomsyret rasistisk for å rekruttere sårbare ungdommer. I gjengene kan ungdommene, kanskje
242 for første gang, oppleve mestring, status, og å være del av et fellesskap.

243
244 Mekanismene som er beskrevet over peker i retning av at det er flere arenaer der samfunnet kan ta
245 ansvar for å redusere risikoen for ungdomskriminalitet. Forebyggende arbeid bør være innrettet mot
246 å sikre alle barn en trygg oppvekst, et godt skolemiljø i en skole som tilrettelegger for at alle barn kan
247 oppleve mestring, og et mangfoldig tilbud av fritidsaktiviteter som har lav økonomisk terskel uten å
248 være forbundet med stigma. Når samfunnet ikke lykkes med dette, og enkelte unge rekker å bli
249 kriminelle gjengangere før de er voksne, skylder vi dem en mulighet til å skape endring i livene sine.
250 Da er det nødvendig med mer målrettede tiltak.

251

252 **Kulturelle og sosiale normer som årsak**

253 Selv om sosiale og levekårsmessige årsaker er den viktigste faktoren for å skape grobunn for
254 kriminalitet, kan også kulturelle og sosiale normer spille en rolle. Blant annet har Verdens
255 helseorganisasjon utarbeidet en rapport som dokumenterer denne sammenhengen og videre drøfter
256 mulige tiltak for å forebygge vold som følge av kulturelle og sosiale normer.

257

258 Mohammed-saken fra 2017¹ er et tragisk eksempel på at enkelte ungdommer i dag vokser opp i
259 utrygge ungdomsmiljøer. Å belyse kultur som årsak til vold handler derfor ikke om å stigmatisere
260 minoriteter, men om å gi disse ungdommene den oppveksten de har krav på i henhold til
261 barnekonvensjonen.

262

263 **Æresrelatert vold**

264 Æresrelatert vold er en form for voldskriminalitet som har som årsak i familiens behov for å ivareta
265 eller gjenopprette ære og anseelse. Æresrelatert vold er kriminell adferd, men vil ofte tillates og
266 oppfordres til internt i familier med sterke kollektivistiske og patriarkalske verdier. Brødre kan bli
267 presset til å vokte over sine søstre slik at de ikke foretar seg noe som kan påføre familien ærestap. Å
268 bli sett med en hemmelig kjæreste, kan være et slikt normbrudd. Brødre kan også bli satt til å straffe
269 søstre – for å gjenopprette familiens ære. Jenter er særlig utsatt fordi deres seksuelle adferd er
270 uløselig knyttet til familiens ære, og fordi uønsket adferd kan påføre hele familien skam.

271

272 **Gjengkultur**

273 Gjengkultur finnes både hos majoritet og minoritet, og har vært forbundet med ungdomskriminalitet
274 blant nordmenn i mange tiår. Som nevnt over, handler dette om ungdom som av ulike grunner ikke
275 lykkes i det vanlige konvensjonelle løpet med familie, skole og jobb, men som da oppnår status ved å
276 iscenesette seg selv som farlige. I slike miljøer blir det oppgitt at det gir anerkjennelse å være
277 kriminell, bli tatt av politiet og sone fengselsstraff. Det finnes også ulike etablerte, gjengfortellinger
278 man kan låne fra. "Gangster"-fortellingene er et sett med slike.

279

280 Inntoget av sosiale medier og smarttelefoner kan ha forsterket dette problemet. Kripos ser
281 spredningen av voldsvideoer som et økende problem, og politiet sier volden minner om teknikker fra

¹ <https://www.aftenposten.no/norge/i/Jo2V6P/tiltalte-ble-provosert-da-mohammed-sa-jeg-elsker-henne>

282 kampsporten MMA, som tillater både slag, spark, nedrivninger, leddlåser og kvelninger. Manglende
283 konsekvensforståelse og “maler” for vold kan virke selvforsterkende.

284

285 **Snitchekultur**

286 Snitchekultur kan også være en forsterkende årsak til ungdomskriminalitet. Snitchekultur handler om
287 å opprettholde intern kontroll og en indre justis i ungdomsmiljøet. Det å snitche, sladre eller røpe
288 kriminelle handlinger, vil slås hardt ned. Normbrudd eller lovbrudd skal ikke tystes på, men ordnes
289 opp i internt. Trusler om vold benyttes for å skremme og kontrollere ungdomsmiljøet. Målet er å
290 bygge et sterkt fellesskap av «oss» mot et ytre fiendebilde av «de andre». På denne måten vil
291 snitchekultur også være en forsterkende årsak til ungdomskriminalitet, fordi den bygger et indre
292 sterkt fellesskap hvor kriminalitet legitimeres. Det er tvilsomt at snitchekultur i seg selv genererer
293 ungdomskriminalitet. Det er mer sannsynlig at snitchekultur heller bidrar til opprettholdelse i andre
294 instans ved å låse ungdom til de kriminelle miljøene.

295

296 Selv om det ikke finnes noen statistikk på hvor utbredt snitchekultur er, tyder mye på det eksisterer i
297 visse ungdomsmiljøer. Klassekampen skriver at en av grunnene til at den mye omtalte Mohammed-
298 saken kom for retten først to og et halvt år etter at Mohammed døde, er at vitner ikke ville prate. I
299 rettsaken, hvor personer med tette koblinger til den kriminelle gjengen Young Bloods var tilstede,
300 hevdet åstedsvitner å ha glemt mesteparten. I lunsjpausen oppsto det også ubehageligheter for et
301 vitne, som måtte skjermes av politiet i gangen utenfor rettslokalet. Politiet vil ikke si noe konkret om
302 saken, men beskriver en generell trend som «synes å spre seg også blant de yngre aktørene», der
303 folk ikke vil snakke med politiet. Også i Ski og Oppegård beskriver politiet snitchekultur som et
304 økende problem.

305 **Dissens Nadya Tahir: Støtter ikke dette underkapittelet (linje 252-304)**

306

307 **Justispolitiske årsaker**

308

309 Justissektoren inneholder en rekke politiske virkemidler som griper direkte inn i årsaksbilde for
310 ungdomskriminalitet. Alt i fra hvilke straffemåte, soningsalternativer, straffenivå, lovverk, og ikke
311 minst politiets tilstedeværelse og arbeidsmåter vil kunne påvirke ungdomskriminalitet, som
312 kriminalitet for øvrig.

313

314 **Strafferettslig respons**

315 Flere på den politiske høyresiden i Norge har hevdet at for lavt straffenivå og mangel på
316 strafferettslig respons kan være en årsak til ungdomskriminalitet. Regjeringen utvidet for eksempel
317 høsten 2019 anledningen til fengsling av ungdom under 18 som hadde begått gjentatt alvorlig
318 kriminalitet. De mente dette var en riktig respons som ville virke forebyggende. Det er derimot
319 vanskelig å finne dokumentasjon fra fagmiljøer på at ungdom rekrutteres til kriminelle miljøer, eller
320 begår kriminelle handlinger fordi de rasjonelt spekulerer i mangel på strafferettslig respons. Det er
321 derfor også vanskelig å finne dokumentasjon på at økte straffereaksjoner mot ungdom bidrar til å
322 forebygge eller avskrekke ungdom fra å begå begrense kriminalitet.

323

324 **Politiet**

325 En utfordring i Oslo som mulig kan bidra til ungdomskriminalitet er politiets møte med ungdom, og
326 spesielt minoritetsungdom. Mange i denne gruppa har understreket at politiets stadige ID-kontroller
327 både er provoserende og stigmatiserende. På PHS forskes det på dette, og det rapporteres derfra at
328 politiet stopper ungdom, men der intensjon til politiet er uklart og møtet er unødvendig eller
329 overdreven sett gjennom ungdommens øyne. Ofte blir ungdom plukket ut på hudfarge, eller på
330 klesstil som politiet tolker som mistenkelig. En undersøkelse fra de nordiske landene, inkludert
331 Norge, viser at minoritetsgutter oftere opplevde politiets «stopp og sjekk»-metode enn
332 majoritetsbefolkningen. Dette bidrar til en svekket tillit til politiet. Ofte møtes politi og
333 minoritetsgutter kun i konfliktsituasjoner og ikke i hverdagssituasjoner der det utvikles gjensidig tillit.
334 Det er uklart hvorvidt dette mønsteret kan bidra til kriminalitet, men hvis slike holdninger til politiet
335 befestes, så manifesteres politiet som en fiende, og samtidig blokkerer det politiets muligheter til
336 forebyggende arbeid.

337

338 Den såkalte nærpolitireformen som ble innført i 2016 skulle bidra til et mer synlig og tilgjengelig
339 politi. Mye tyder på at det likevel er det motsatte som har skjedd. I en undersøkelse gjort blant
340 ansatte i politiet og publisert i 2019 konkluderte 70 prosent av de spurte at de selv er blitt mindre
341 tilgjengelige for publikum. Nesten 80 prosent tror det forebyggende politiarbeidet blir dårligere eller
342 som før som følge av reformen. Til store protester ble politipostene i Oslo lagt ned for noen år siden.
343 Oslopolitiet har forsøkt å bøte på problemet med såkalte politiforebyggere. Dette er positivt, men
344 ikke tilstrekkelig for å skape et tillitsfullt forhold mellom minoritetsgutter og politiet.

345

346

347 **Tiltak mot ungdomskriminalitet**

348

349 **Innledning**

350 Arbeidsgruppa foreslår nedenunder noen forslag til tiltak til debatt i SVs politiske organer.

351

352 Tiltakene som settes inn mot ungdomskriminalitet må være knyttet både til omfang og årsaker.

353 Tiltak, for å være effektive, må rettes mot de årsaker som bidrar til kriminalitet blant unge.

354

355 **Sosiale og levekårsmessige tiltak mot ungdomskriminalitet**

356 Som pekt på har de aller fleste ungdom som begår kriminelle handlinger en bakgrunn med
357 økonomiske eller sosiale levekårsutfordringer. Å redusere fattigdom blant denne gruppa blir derfor
358 vesentlig.

359 **Fattigdomsbekjemping**

360 Tiltakene vil rettes mot sårbare familier og miljøer med barn og ungdom som er i risikogruppa for å
361 begå kriminalitet.

- 362 • Tiltak for jobbtrening for minoritetsmødre
- 363 • Dobbel barnetrygd. Behovsprøvd.
- 364 • Opprettholde gratis barnehage og AKS
- 365 • Skreddersydde økonomiske støtteordninger. Behovsprøvd.
- 366 • Støtte til familier med begrensede økonomiske ressurser til å delta i tur-, sports- og friluftsliv.
- 367 • Kommunal subsidiering av kontingenter til idrettslag. Behovsprøvd.
- 368 • Gratis helgeaktiviteter. Rettet mot målgruppen 13-18 år.

369

370 **Aktivisering**

- 371 • Kommunal sommerjobbtiltak som en permanent løsning.
- 372 • Lengre åpningstider på fritidsklubbene.

373

374 **Sosiale tiltak**

- 375 • Mer ressurser til utekontakttjenesten
- 376 • Ungdomsordinator: Egne rådgivere i bydelene som koordinerer samarbeid og tiltak for
377 ungdom/individ knyttet til skole- hjem-barnevern -frivillighet, idrett, kultur
- 378 • Kompetanseheving for ansatte i fritidsklubber
- 379 • Tiltak for medbestemmelse, sikre at ungdom får delta i utforming av egne organiserte
380 aktiviteter som fritidsklubber og idrettslag.
- 381 • Økt lærertetthet og flere miljøarbeidere i områder med omfattende levekårsproblematikk.
382 Både grunnskole og videregående.
- 383 • Et ambulerende kriseteam som settes inn i forhold til ungdom/individ som er i ferd med å skli
384 ut. Bør bestå av eksperter, terapeuter og politi mfl. (etter modell av Majorstua-teamet som
385 hjelper skoler som sliter).
- 386 • Styrke frivillige tiltak som bydelsmødre som arbeider med foreldreskap, arbeid og helse.

387

388 Tiltak til kulturelle årsaker

- 389 • Sikre effektiv oppfølging fra det offentlige til gjengmedlemmer som er motiverte til å tre ut
390 av kriminelle miljø gjennom egne, lokale Exit-program.
- 391 • Satse på brobyggertiltak og tiltak for kunnskapsspredning om tjenestetilbud og
392 veiledningstiltak, som eksempelvis bydelsmødre og bydelsfedre
- 393 • Styrke arbeidet med interkulturell kompetanse i NAV, barnevernet og politiet, og arbeide for
394 breiere rekruttering til disse tjenestene

395

396 Justistiltak

397

398 Politi

- 399 • Reversere planer om ytterligere sentralisering av politiet i Oslo som følge av Politireformen.
400 Opprettholde Manglerud og Stovner politistasjon, gjenåpne Holmlia.
- 401 • Vurdere politistasjon på Furuset, Økern/Hovin og Mortensrud.
402 (Dissens Benjamin Larsen: Støtter ikke disse punktene.)
403
- 404 • Sikre døgnåpen tilstedeværelse og tilgjengelighet ved politistasjonene i bydelene.
- 405 • Styrke hverdagsberedskap i Oslo gjennom å omgjøre Oslo Politidistrikts andel av de 400
406 midlertidige stillingene til politiet til faste stillinger.
- 407 • Etablere et eget tillitsbygger-program mellom politi og minoritetsungdom.
- 408 • Sikre faste kontaktpersoner i politiet som bygger relasjoner mot sårbare og risikoutsatte
409 individer.
- 410 • Etablere alternative møteplasser mellom utsatt ungdom og politi blant annet på ungdoms-
411 og videregående skoler, fritidsklubber og biblioteker.
- 412 • Endre politiets rutiner med ID kontroll. Sikre at politiet fører logg og statistikk, og at de
413 kontrollerte for en app-basert kvittering.
- 414 • Begrense politiets maktbruk, sikre tilstrekkelig polititilstedeværelse ved hendelser slik at
415 situasjoner løses med minst mulig maktbruk.
- 416 • Forberede og styrke varslingsrutiner og objektiv håndtering av kritikkverdige forhold begått
417 av politiet
- 418 • Sikre flere minoritetsstudenter til PHS. Øke opptaket.
- 419 • Styrke tverrfaglig samarbeid mellom politi, helse-, oppvekst- og kulturfunksjoner
- 420 • Øke kunnskapen om ungdomskriminalitet og gjengkriminalitet hos politiets
421 samarbeidspartnere og foreldre

422

423 Straffereaksjoner

- 424 • Styrke målrettede og helhetlige forebyggende reaksjoner og rehabiliteringstilbud for unge
425 som begår kriminalitet
- 426 • Utvidet bruk av ungdomsstraff organisert gjennom Konfliktrådene.

- 427 • Ved gjentakende brudd på vilkår for ungdomsstraff bør domstolen sette inn tvungen
428 rehabiliterende straffetiltak for unge gjengangere. Krav om samtykke bør vurderes fjernes i
429 disse tilfellene.
430 (Dissens Nadya Tahir: Støtter ikke dette punktet.)
431
- 432 • Vurdere økt bruk av hjemmesoning med elektronisk kontroll for gjengangere i saker hvor det
433 er fare for gjentakelse.
- 434 • Utvide hurtigdomstolene slik at unge gjengangere får en reaksjon raskest mulig.
- 435 • Egne fengselsplasser for unge kun for den alvorligste kriminalitet. Ikke benytte
436 ungdomsfengsel for mindre alvorlig kriminalitet.
- 437 • Fjerne mulighet for lang ubetinget fengsel for ungdom
438
- 439 • Innføre kniv og machete forbud
440 (Dissens Nadya Tahir: Støtter ikke dette punktet.)
441